

Yttrande över promemorian Tredjelandslieferantörers tillträde till upphandlingsförfaranden (Ds 2025:29)

Synpunkter

Helsingborgs stad har gått igenom remissutgåvan av *Tredjelandslieferantörers tillträde till upphandlingsförfaranden* och lämnar följande synpunkter.

Helsingborg stad ställer sig bakom förslaget till hur upphandlingslagarna ska ändras då ändringarna innebär en ökad tydlighet när det gäller förutsättningarna vid upphandling från leverantörer från tredjeländer. Den svenska upphandlingslagstiftningen är i dagsläget inte förenlig med EU-rätten och den senaste praxisen i EU-domstolen. Det finns därmed ett behov av att ändra den svenska lagstiftningen på det sätt som föreslås. Helsingborg stad vill dock enligt nedan påpeka några risker som identifierats med förslaget.

Förslag till undantagsbestämmelser

Förslaget innebär att den upphandlande myndigheten ska bedöma om tredjelandslieferantörer tillåts delta i en upphandling, och om detta tillåts, huruvida resultatet av jämförelsen mellan deras anbud och de som lämnats av andra leverantörer i så fall ska justeras. Upphandlande myndighet kan på så sätt ta hänsyn till leverantörens nationalitet och välja bort sådana som har sitt ursprung i stater som inte omfattas av GPA-avtalet, något motsvarande frihandelsavtal eller från stater vars avtal inte omfattar upphandlingen i fråga.

Utredningen anger att förslaget lägger ett stort ansvar på upphandlande myndigheter att kontrollera ursprunget på leverantörerna, vilka stater som omfattas av GPA-avtalet respektive motsvarande frihandelsavtal, säkerställande om det upphandlade föremålet omfattas av nämnda avtal samt upphandlingens värde. Detta då alla upphandlingar inte täcks av avtalen även om ett sådant finns, och därmed inte heller omfattas av avtalets regler om likabehandling.

Helsingborg anser att det är av vikt att Upphandlingsmyndigheten, eller annan central myndighet, bör bistå upphandlande myndigheter med stöd för att säkerställa att korrekt bedömning görs angående GPA-avtalets och övriga frihandelsavtals omfattning.

Hur avgörs vem som är tredjelandslieferantör?

För att avgöra om undantagsbestämmelser som utredningen föreslår träffar en viss leverantör behöver upphandlande myndigheter bedöma om leverantören

är från ett tredjeland, dvs. att leverantören har sitt ursprung från en stat utanför EU. Situationer som upphandlande myndighet kan behöva utreda är i vilket land leverantören, som är en juridisk person, anses ha bildats eller på annat sätt organiserats och inom vars territorium den juridiska personen har faktisk affärsverksamhet. Alternativt behöver upphandlande myndighet utgå från ursprunget för de personer som styr den juridiska personen. Utredningen anser att upphandlande myndigheter ska tillämpa vägledningen om ursprungsbestämning från IPI-förordningen.

Helsingborgs stad anser att det är av vikt att nämnda vägledning är uppdaterad och användbar för upphandlande myndigheter i frågor rörande tredjelandsleverantörer. Detta för att förhindra risken att av misstag utesluta en leverantör som faktiskt omfattas av ett avtal, vilket kan leda till skadeståndskrav.

Konsekvenser för staten, kommuner och regioner

Upphandlande myndigheter kommer behöva genomföra anpassningar för att uppfylla förslagen till förändring. En upphandlande myndighet som önskar stänga ute tredjelandsleverantörer eller behandla deras anbud mindre fördelaktigt behöver kontrollera huruvida anbud som inkommit omfattas av GPA-avtalet eller av andra relevanta frihandelsavtal. Det är en kontroll som utredningen själv bedömer kan vara betungande, särskilt för mindre myndigheter eller kommuner som har begränsade resurser inom upphandlingsområdet. Som hjälp kan upphandlande myndighet använda sig av webbplatsen Acess2Markets och dess verktyg Procurement for Buyers som EU-kommissionen tillhandahåller. Genom verktyget kan upphandlande myndigheter få information om vilka anbudsgivare från tredjeländer som är berättigade att delta i offentliga upphandlingar. Utredningen påpekar dock att uppgifterna på webbplatsen inte är juridiskt bindande och att kommissionen inte tar ansvar för eventuella felaktigheter eller om något utelämnas.

Helsingborgs stad vill påpeka att det är av vikt att verktyg som tillhandahålls är tillförlitliga. Upphandlande myndigheter kan ha begränsad juridisk expertis och resurser att själva kontrollera tredjelandsleverantörer och måste då ha förtroende för de uppgifter som verktyget ger. Helsingborgs stad vill även understryka vikten av att det finns stöd för upphandlande myndigheter att göra korrekta och likvärdiga bedömningar. Detta oberoende av upphandlande myndighetens storlek och tillgång till expertkunskap. Utredningen föreslår inte några nya uppgifter eller uppdrag för Upphandlingsmyndigheten trots att utredningen konstaterar att föreslagna ändringar sannolikt kommer att medföra en ökad efterfråga på stöd från upphandlande myndigheter och enheter. Helsingborgs stad anser att Upphandlingsmyndigheten bör få i uppdrag att ta fram icke-bindande vägledning och material för hur tredjelandsleverantörer ska hanteras.

Utredningen påpekar att arbetsinsatsen att kontrollera relevanta avtal inte krävs om den upphandlande myndigheten tillåter anbudsgivare från tredje land att delta i upphandlingen på samma villkor som övriga leverantörer. Utredningen anger att frågan ändå kan uppstå vid en överprövnings- eller skadeståndsprocess. Därför vill Helsingborgs stad återigen påpeka att icke-bindande vägledning bör tas fram av en central myndighet så som

Upphandlingsmyndigheten för att säkerställa möjligheten till en god och likabehandlande hantering hos samtliga upphandlande myndigheter.

Rättssäkerhet

Enligt utredningen kommer förslagen innebära att upphandlande myndigheter på ett betydligt friare sätt än idag kan välja om tredjelandslieferantörer ska tillåtas delta i upphandlingsförfaranden eller om de ska stängas ute, utan att det ställningstagandet kan angripas genom upphandlingslagarna. Det är därför viktigt att upphandlande myndigheter har goda rutiner för kontroll för att motverka eventuell korruption som skulle kunna tänkas uppstå till följd av detta.

Kommunstyrelsen